

Životinje prikazane na grbovima općina Republike Hrvatske (I. dio)

Animals shown on the coats-of-arms of the municipalities of the Republic of Croatia (Part I)

Džaja*, P., Ž. Heimer, M. Palić, I. Križek, I. Zemljak, A. Gašpar, K. Severin

Sažetak

Životinje na grbovima općina u Republici Hrvatskoj pojavljuju se kod četvrtine općinskih grbova. U mnogima su od njih one jedini ili središnji element, dok u jednom dijelu grbova prikazi životinja imaju dopunsku ili pomoćnu ulogu, uz neke druge elemente identiteta.

Od ukupno 428 općina u Republici Hrvatskoj na 107 njihovih grbova prikazane su životinje. Na grbu nekih općina prikazano je više životinja iste vrste: na grbu općine Ražanjac prikazano je osam pčela, na grbu općine Tribunj pet riba, na grbu općine Sibinj prikazana su četiri pelikana, na dva su općinska grba prikazana po dva lava (Budinščina i Sv. Petar Orehovec), te dva medvjeda na općinskom grbu Vrsara, dva pauna na grbu općine Galovac i dva vuka na općinskom grbu Brinje. Na općinskim grbovima Gračaca, Draža i Velikog Grđevca prikazane su po dvije različite životinje, odnosno medvjed i riba, riba i rogovi jelena te vidra i riba. Na pet općinskih grbova, Desinić, Đurmanec, Rakovec, Sv. Đurđ i Sućuraj, prikazani su konj i zmaj. Na 16 općinskih grbova prikazana je više od jedne bilo iste ili različitih životinja, a na ostalim je općinskim grbovima prikazana po jedna životinja. Na tih je 107 općinskih grbova tako prikazano ukupno 140 životinja (41 vrsta).

Na točno četvrtinu općinskih grbova prikazuju se životinje, pri čemu je najviše grbova sa životinjama zabilježeno u Ličko-senjskoj županiji (62,5 %), zatim Zadarskoj županiji (46,4 %), a najmanje u Požeško-slavonskoj (0) i Istarskoj županiji (9,7 %).

Na 42 općinska grba prikazani su motivi ptica. Na 29 grbova nalaze se likovi ptica, na jednom grbu njih pet (pelikan s četiri ptica), a na jednom dvije (Galovac). Na ostalim je grbovima po jedna ptica, na šest grbova pojedinačno pero, na jednome je jedno krilo, a na još šest drugih nalaze se heraldički likovi prikazani s ptičjim krilima. Ukupno je prikazano 16 ptičjih vrsta.

Vodene životinje prikazane su na 31 grbu: na 12 grbova su ribe, pri čemu je individualno identificirano na osam grbova šest vrsta, zatim dvije vrste na 7 grbova i po jedan rak i vodozemac (čovječja ribica).

Divlje i mitske životinje te domaće životinje razmotrit će se u drugom dijelu ovog rada.

Ključne riječi: grbovi, općine, Republika Hrvatska, životinje, ptice, ribe

Dr. sc. Petar DŽAJA, redoviti profesor u trajnom zvanju, dr. sc. Krešimir SEVERIN, redoviti profesor, Magdalena PALIĆ, univ. mag. med. vet., Zavod za sudsko i upravno veterinarstvo, Veterinarski fakultet u Zagrebu, dr. sc. Željko HEIMER, dipl. ing., pukovnik hrvatske vojske, Ministarstvo obrane Republike Hrvatske, dr. sc. Anđelko GAŠPAR, Hrvatska veterinarska komora, dr. sc. Ivan KRIŽEK, docent, Phoenix Farmacija, Zagreb, Ivan ZEMLJAK, univ. mag. med. vet., Veterinarska stanica Križevci. Dospisni autor: dzaja@vef.hr

Abstract

There are animals on a quarter of the municipal coats-of-arms in the Republic of Croatia. In many of them they are the only or the central feature, whilst some of the coats-of-arms show animals in a supplementary or auxiliary role, with some other identifying elements.

Of the total of 428 municipalities in the Republic of Croatia, 107 display animals on their coats-of-arms. Some of the municipal coats-of-arms show the same species of animal many times: the coat-of-arms of the municipality of Ražanjac shows eight bees, the coat-of-arms of the municipality of Tribunj shows five fish, the coat-of-arms of the municipality of Sibiň shows four pelicans, and the coats-of-arms of two municipalities show two lions each (Budinščina and Sv. Petar Orehovec), and there are two bears on the coat-of-arms of the municipality of Vrsar, two peacocks on the coat-of-arms of the municipality of Galovac, and two wolves on the coat-of-arms of the municipality of Brinje. On each of the municipal coats-of-arms of Gračac, Draž and Veliki Grđevac there are two different animals, that is, a bear and a fish, a fish and deer horns, and an otter and a fish, respectively. Five municipal coats-of-arms, of Desinić, Đurmanec, Rakovec, Sv. Đurđ and Sućuraj, show a horse and a dragon. Sixteen coats-of-arms show more than one, whether the same or different animals, and the remaining municipal coats-of-arms show one animal each. On the 107 municipal coats-of-arms, therefore, there is a total of 140 animals (41 species).

Exactly one quarter of municipal coats-of-arms show animals, where the most coats-of-arms with animals are from the Lika-Senj County (62.5%), then the Zadar County (46.4%), and the least are from the Požega-Slavonia County (0) and the County of Istria (9.7 %).

There are bird motifs on 42 municipal coats-of-arms. Twenty-nine show the figures of birds, and on one coat-of-arms there are five (a pelican with four birds), and on one two birds (Galovac). On the remaining coats-of-arms there is one bird each, on six an individual feather, on one a wing, and on six more there are heraldic characters shown with birds' wings. There are 16 bird species shown in total.

Thirty-one coats-of-arms show water animals: on 12 there are fish, where six species can be identified individually on eight coats-of-arms, two species are found on 7 coats-of-arms, and there is one crab and one amphibian (an olm or proteus).

Wild, mythical, and domestic animals will be considered in another part of this paper.

Key words: coats-of-arms, municipalities, the Republic of Croatia, animals, birds, fish

Uvod

Grbovi su simboli identiteta, tj. predstavljaju određenu osobu – fizičku ili pravnu, a razvili su se u Europi u srednjem vijeku, od 11. i 12. stoljeća. Iako su u početku bili samo simboli ratnika i vitezova, ubrzo su postali nasljedni obiteljski simboli svih slobodnih ljudi prema srednjovjekovnom poimanju, a plemićke grbove u monarhijama počinju dodjeljivati vladari. U samom se početku njihove upotrebe pojavljuju i kao municipalni simboli gradova, trgovišta, slobodnih općina i drugih oblika pravnih osoba. I neke današnje općine u Republici Hrvatskoj mogu pratiti svoj grb više stoljeća unatrag, no općine kao administrativne jedinice u nešto širem opsegu grbove dobivaju tek krajem 19. stoljeća. Velika je većina današnjih općinskih grbova u RH prihvaćena tek u posljednjem desetljeću 20. stoljeća i u 21. stoljeću, i taj proces još nije u potpunosti završen. Suvremena hrvatska heraldička praksa, koja je za županije, gradove i općine propisana zakonom i pravilnikom, kao i praksa koju provodi savjetodavno povjerenstvo za izbor grba i zastave središnjeg tijela državne uprave nadležnog

za lokalnu upravu (Ministarstvo uprave, tijekom vremena u raznim ustrojstvenim oblicima, danas Ministarstvo pravosuđa i uprave), utvrđuje načela koja oblikuju konzistentan i prepoznatljiv sustav municipalne heraldike.

Na grbovima se, osim apstraktnih geometrijskih dioba kojima se dobivaju uzorci boja i oblika (a koji se katkad nazivaju i heraldičkim likovima), pojavljuju i mnogi naravni likovi – ljudski, životinjski, biljni, prikazi oružja i oruđa i drugih ljudskih artefakata, građevina, brodova te razni drugi (Zmajić, 1971.) Među svima njima posebno važno mjesto zauzimaju životinje, ne samo u heraldici nego i šire, u simbolici i semiotici kojom se ljudska društva od prapovijesti koriste kao totemističkim simbolima identiteta pojedine zajednice (Heimer, 2017.).

Kao što se životinje pojavljuju u državnim i povišnim – zemaljskim grbovima hrvatskih zemalja i današnjih županija (Džaja i sur., 2023a), te kao što se pojavljuju prikazane na mnogim gradskim grbovima (Džaja i sur., 2023b), životinjski likovi pojavljuju se i na grbovima općina. S obzirom na to da je

općinskih grbova brojčano više, nije neobično da se među njima pojavljuje i širi repertoar životinja od onih koje se nalaze na spomenutim, manje brojnim primjerima.

Uz raščlambu učestalosti pojave životinja na općinskim grbovima po županijama, u ovom će se radu detaljnije razmotriti likovi ptica i vodenih životinja (riba, mekušaca, vodozemaca i drugih), koje heraldika uglavnom klasificira zajedno, unatoč i nasuprot suvremenoj biološkoj klasifikaciji. Druge životinje bit će obrađene u sljedećem nastavku ovog rada.

Prikaz životinja na općinskim grbovima po županijama

Bjelovarsko-bilogorska županija ima 18 općina na čija su četiri grba (22,2 %) prikazane životinje. Među općinskim je grbovima Bjelovarsko-bilogorske županije na dva grba prikazan golub (Đulovac i Veliko Trojstvo), riba je prikazana na općinskom grbu Končanice i, zajedno s vidrom, na općinskom grbu Veliki Grđevac.

Brodsko-posavska županija ima 26 općina na čijih su šest grbova (23,07 %) prikazane životinje. Među općinskim grbovima Brodsko-posavske županije riba je prikazana na dva grba (Davor i Stara Gradiška), a ptica na tri općinska grba: ždral (Oriovac), golub (Gornji Bogičevci) i pelikan (Sibinj). Jedan grb u prikazanom liku (stilizirana munja) sadržava i ptičja krila (Okučani).

Dubrovačko-neretvanska županija ima 17 općina, a na grbu dviju općina (11,76 %) prikazane su životinje. Na općinskim grbovima Dubrovačko-neretvanske županije prikazane su ptice, i to sokol (Slivno) i golubica (Vela Luka).

Istarska županija ima 31 općinu, a na svega su tri grba (9,68 %) prikazane životinje. Na općinskim grbovima Istarske županije prikazana su dva medvjeda (Vrsar), galeb (Medulin) i zmija (Lupoglav).

Karlovačka županija ima 17 općina, a na šest njihovih grbova (35,29 %) prikazane su životinje. Na općinskim grbovima Karlovačke županije ribe su prikazane dva puta (Žakanje i Ribnik) te po jedanput rak (Rakovica), vepar (Vojnić), lastavica (Lasinja) i par volovskih rogova (Krnjak).

Koprivničko-križevačka županija ima 22 općine, među kojima su na šest općinskih grbova (27,27 %) prikazane životinje. Na općinskim grbovima Koprivničko-križevačke županije po dva se puta nalazi školjka (Koprivnički Bregi i Sv. Ivan Žabno), a po jedanput je prikazan pijetao (Hlebine), sokol (Sokolovac), magarac (Kloštar Podravski) i dva lava (Sv. Petar Orehovec).

Krapinsko-zagorska županija ima 25 općina, a na sedam općinskih grbova (28 %) prikazane su živo-

tinje. Na općinskim grbovima Krapinsko-zagorske županije prikazan je po dva puta golub (Novi Golubovac, Jesenje) i konj sa zmajem (Desinić, Đurmanec), te po jedanput puran (Zlatar Bistrica), konj (Konjščina) i dva lava (Budinščina).

Ličko-senjska županija ima osam općina. Na pet općinskih grbova (62,5 %) po jedanput prikazan je lav (Perušić), orao (Donji Lapac), medvjed (Plitvička jezera), feniks (Udbina) i dva lava (Brinje). U ovoj je županiji najveći relativni broj općinskih grbova na kojima su prikazane životinje.

Međimurska županija ima 22 općine među kojima su na sedam grbova (31,81 %) prikazane životinje. Na dva se grba nalazi (guščje) pero (Dekanovec, Vračišinec) i lav – krilati (Selnica), odnosno koji drži krilo (Šenkovec), a po jedanput konj (Donji Kraljevec), zmaj (Sv. Juraj na Bregu) i guska (Sv. Martin na Muri).

Osječko-baranjska županija ima 35 općina među kojima su na deset grbova (28,57 %) prikazane životinje. Na po dva općinska grba prikazane su zmija (Marijanci i Gorjani) i riba, jednom ugor (Donja Motčina), a drugi put šaran, zajedno s rogovima jelena (Draž), te dvije ptice – roda (Popovac) i sova (Đurđenovac). Po jedanput su na općinskim grbovima prikazane životinje: lav (Čeminac), grifon (Darda), jelen (Levanjska Varoš) i bik (Strizivojna).

Požeško-slavonska županija ima pet općina, a na njihovim grbovima nisu prikazane životinje.

Primorsko-goranska županija ima 22 općine i na četiri su njihova grba (18,18 %) prikazane životinje: jelen (Jelenje) i ovca (Mrkopalj), ptičje pero (Viškovo) i školjka (Brod Moravice).

Sisačko-moslavačka županija ima 12 općina, a na dva su općinska grba (16,6 %) prikazane životinje, i to mrav (Majur) i guska (Martinska Ves).

Splitsko-dalmatinska županija ima 39 općina, i na njihovih su devet grbova (23,07 %) prikazane životinje. Na četiri općinska grba Splitsko-dalmatinske županije prikazane su ptice: na dva grba golub (Gradac i Zmijavci) i po jedanput orao (Lovičići) i slavuj (Hrvaće). Po jedanput nje a općinskim grbovima prikazan lav (Bol), morski konjić (Okrug), krilati vol (Otok), konj sa zmajem (Sućuraj) i čovječja ribica (Podbablje).

Šibensko-kninska županija ima 15 općina i na tri su općinska grba (20 %) prikazane životinje, ukupno njih osam. Na po jednom je općinskom grbu prikazano pet riba (Tribunji), labud i jegulja (Bilice) te zmaj (Rogoznica).

Varaždinska županija ima 22 općine, a na četiri su općinska grba (18,18 %) prikazane životinje. Po jedanput su prikazani zmaj (Sračinec), konj i zmaj, te krilati sv. Mihovil (Đurđ), jež (Beretinec) i kos (Visoko).

Tablica 1. Broj općina po županijama i broj općina na čijim su grbovima prikazi životinja

Županija	Broj općina	Broj općina sa životinjom na grbu	Ukupan broj prikazanih životinja
Bjelovarsko-bilogorska	18	4	5
Brodsko-posavska	26	6	9
Dubrovačko-neretvanska	17	2	2
Istarska	31	3	4
Karlovačka	17	6	6
Koprivničko-križevačka	22	6	7
Krapinsko-zagorska	25	7	10
Ličko-senjska	8	5	7
Međimurska	22	7	8
Osječko-baranjska	35	10	12
Požeško-slavonska	5	0	0
Primorsko-goranska	22	4	4
Sisačko-moslavačka	12	2	2
Splitsko-dalmatinska	39	9	10
Šibensko-kninska	15	3	8
Varaždinska	22	4	6
Virovitičko-podravska	13	2	2
Vukovarsko-srijemska	26	4	4
Zadarska	28	13	23
Zagrebačka	25	10	11
Ukupno	428	107	140

Virovitičko-podravska županija ima 13 općina, od kojih su na dva općinska grba (15,38 %) prikazane životinje, i to jednorog (Nova Bukovica) i krilato govedo (Lukač).

Vukovarsko-srijemska županija ima 26 općina, među kojima su na četiri općinska grba (15,38 %) prikazane životinje: pas (Andrijaševci), konj (Nijemci) i sokol (Štitar) i školjka (Gunja).

Zadarska županija ima 28 općina, među kojima su na 13 općinskih grbova (46,43 %) prikazane životinje. Na tri su grba prikazane ptice, i to kos (Tkon), dva pauna (Galovac) i guska (Posedarje), te na dva gušćje pero (Stankovci, Sukošan). Na dva općinska grba prikazana je riba: tuna (Kali) i riba s medvjedom

(Gračac), a na po jednom općinskom grbu prikazane su ovca (Kolan), morski konjić (Privlaka), osam pčela (Ražanjac), sjedeći krilati bik (Škabrnja), školjka (Bibinje) te na jednom grbu jednorog (Pakoštane).

Zagrebačka županija ima 25 općina, među kojima je na 10 općinskih grbova (40 %) prikazana životinja. Na općinskim grbovima ove županije dvaput su prikazane ptice: crna roda (Rugvica) i golub (Krašić), po jedanput jelen (Dubrava), vuk (Farkaševac), govedo (Kravarsko), školjka (Luka), Slon (Marija Gorica), konj (Orle) te konj sa zmajem (Rakovec) i som (Pisarovina).

Neke su općine dobile ime po životinji koja je bila odlika tog mjesta, pa su tako te životinje dobile mjesta i u njihovim grbovima, a to su u Istarskoj

Novi Golubovec

Đulovac

Gornji Bogičevci

Jesenje

Veliko Trojstvo

Vela Luka

Gradac

Zmijavci

Krašić

* Svi crteži prema: Heimer, Ž. (1996): The Flags and Arms of the Modern Era. <https://zeljko-heimer-fame>. From. hr/ (Pristupljeno 10.10.2023.)

Martinska Ves

Sv. Martin na Muri

Posedarje

Bilice

Viškovo

Stankovci

Dekanovec

Vratišinec

Sukošan

* Svi crteži prema: Heimer, Ž. (1996): The Flags and Arms of the Modern Era. <https://zeljko-heimer-fame>. From. hr/ (Pristupljeno 10.10.2023.)

Perušić

Donji Lapac

Lokvičići

Sokolovac

Slivno

Štitar

Galovac

Hlebine

Zlatar Bistrica

* Svi crteži prema: Heimer, Ž. (1996): The Flags and Arms of the Modern Era. <https://zeljko-heimer-fame>. From. hr/ (Pristupljeno 10.10.2023.)

Popovac

Rugvica

Oriovac

Lasinja

Visoko

Tkon

Hrvace

Sibirj

Đurđenovac

* Svi crteži prema: Heimer, Ž. (1996): The Flags and Arms of the Modern Era. <https://zeljko-heimer-fame>. From. hr/ (Pristupljeno 10.10.2023.)

Medulin

Šenkovec

Okučani

Sračinec

Selnica

Otok

Lukač

Škabrnja

* Svi crteži prema: Heimer, Ž. (1996): The Flags and Arms of the Modern Era. <https://zeljko-heimer-fame>. From. hr/ (Pristupljeno 10.10.2023.)

županiji Vrsar (tal. *orso*: medvjed) u Karlovačkoj županiji općine Lasinja (lastavica), Rakovica (rak) i Ribnik (riba), u Koprivničko-križevačkoj županiji općina Sokolovac (sokol), u Krapinsko-zagorskoj županiji općine Konjščina (konj) i Novi Golubovec (golub), u Primorsko-goranskoj županiji općina Jelenje (jelen) i u Zagrebačkoj županiji općine Kravarsko (krava) i Farkaševac (mađ. *farkas*: vuk). Možda je čudnije da neke općine nazvane prema životinjama nisu izabrale tu životinju prikazati na grbu (Petlovac, Zmijavci, Sv. Ivan Žabno).

Ptice na općinskim grbovima Republike Hrvatske

Ptice se u heraldici prikazuju u stojećem stavu, na obje noge ili im je jedna noga podignuta, mogu držati kakav predmet, a mogu i sjediti tako da se noge ne vide. Mogu biti prikazane u letu, raširenih krila (raskriljene), spuštenih krila ili, rjeđe, samo s jednim podignutim krilom. Glava se prikazuje u profilu ili, što je rjeđe, tako da gleda u promatrača grba (franc. *en face*). U kljunu mogu držati što god.

Na 42 općinska grba prikazani su motivi ptica, i to na 29 grbova likovi ptica, na jednom grbu njih pet (pelikan s četiri ptića, Sibinji), na jednom dvije (paunovi, Galovac). Na ostalim je grbovima po jedna ptica te na šest grbova pojedinačno pero, na jednom je jedno krilo, a na još šest drugih su heraldički likovi prikazani s ptičjim krilima. Ukupno je prikazano 16 ptičjih vrsta.

Najčešća ptica koja se pojavljuje u našim općinskim grbovima jest golub, odnosno golubica (interpretacija ovisi o opisu grba, prikaz je identičan neovisno o namjeravanom spolu ptice), u čak osam primjera. Prikazuje se obično raskriljeno (Novi Golubovec), često s nimbusom iza glave (Đulovac, Bogičevci, Jesenje, Veliko Trojstvo, kao simbol Sv. Duha) ili s maslinovom grančicom u kljunu (Vela Luka, Gradac, kao simbol mira iz biblijske priče o Noi). Rjeđe je golub prikazan kako stoji (Zmijavci) ili sjedi (Krašić).

Guska se prikazuje redovito bijelom bojom, karakteristična je vrata, obično u stojećem stavu (Martinska Ves, Sv. Martin na Muri, kao atribut sv. Martina Biskupa) ili u sjedećem stavu (Posedarje). Slično se prikazuje i labud, povijenijeg vrata i uzdignutih krila (Bilice). Guščje pero, kao pisači instrument, prikazano je na mnogim grbovima samostalno, u šest primjera na općinskim grbovima (Viškovo, Stankovci, Dekanovec, Vratišinec), ili u ruci pisara (Sukošan), ili heraldičke zvijeri (Perušić).

Orao se prikazuje raskriljen u tradicionalnom heraldičkim prikazu u dva grba (Donji Lapac, Lokvičići), dok se sokol u tradicionalnoj heraldici prikazuje kao lovačko-sportska životinja sa zvončićima na nogama

i kapom na glavi. Takav je srednjovjekovni prikaz uglavnom na našim grbovima izbjegnuto, naime prikazan je slobodan i bez te opreme, kako stoji spuštenih krila (Sokolovac) ili se izdiže raskriljen iz valova (Slivno). No tradicionalne zvončice ipak ima u grbu Štitara, gdje stoji raskriljen.

Paunovi (Galovac) prikazani su sa spuštenim repovima i karakterističnim krijestama, jednog uzdignutog krila.

Pijetao je prikazan u stojećem stavu, s jednom uzdignutom nogom, tzv. borbeno (Hlebine). Puran je prikazan kako stoji uzdignutog repa (Zlatar Bistrica).

Roda se, kao i sve močvarice, najčešće prikazuje kako stoji na jednoj nozi, iako obično bijela (Popovac), na jednom općinskom grbu u RH na kojem se pojavljuje prikazana je inačica crne rode (Rugvica).

Ždral se prikazuje slično tomu, ali ima karakterističnu krijestu na glavi, a u uzdignutoj biti obično drži okrugao kamen. No na općinskom grbu umjesto njega drži orah (Oriovac).

Lastavica se prikazuje u letu ukoso (Lasinja). Kos stoji (Visoko, Tkon), a slično i slavuj (Hrvace). Pelikan se u heraldici redovito prikazuje kao simbol požrtvornosti, u liku odrasle jedinke koja krvlju iz prsa hrani ptiće u gnijezdu (Sibinji). Sova se redovito prikazuje kako stoji, obično na grani, licem okrenuta promatraču (Đurđenovac). Galeb je u jedinom općinskom primjeru prikazan visokostilizirano i neheraldički (Medulin).

Osim pojedinih ptica, u heraldici se prikazuju ptičja krila, obično interpretirana kao orlova, samostalno (Šenkovec) ili u paru. Parom ptičjih krila opremljeni su i heraldički likovi stilizirane munje (Okučani), sv. Mihovila (Sračinec), krilatog lava (Selnica, kao simbol sv. Marka Evangelista) i krilatog bika (Otok, Lukač, Škabrnja, kao simbol sv. Luke). Takve životinje mogu imati prikazan svetokrug iza glave (Lukač, Škabrnja).

Vodne životinje na općinskim grbovima Republike Hrvatske

Vodne životinje prikazane su na 21 općinskom grbu, a prikazano je ukupno 25 životinja. Ribe su pojedinačno prikazane na osam grbova, pri čemu često nisu preciznije određene riblje vrste. Ako i jesu, mogu se katkad identificirati samo iz opisa: Pisarovina (som), Ribnik, Žakanje, Končanica, Davor (šaran), Stara Gradiška, Kali (tuna), Privlaka (morski konjić), Donja Motičina (ugor), Draž (šaran), Bilice (jegulja), Okrug (morski konjić).

Ribe se u pravilu prikazuju kako slobodno plivaju vodoravno, glavom okrenutom heraldički udesno (promatraču na lijevo), a mogu biti različito obojene:

Pisarovina

Ribnik

Žakanje

Končanica

Davor

Stara Gradiška

Kali

Tribunj

Privlaka

* Svi crteži prema: Heimer, Ž. (1996): The Flags and Arms of the Modern Era. <https://zeljko-heimer-fame>. From. hr/ (Pristupljeno 10.10.2023.)

Okrug

Donja Motičina

Draž

Veliki Grđevac

Gračac

Luka

Koprivnički Bregi

Sv. Ivan Žabno

Brod Moravice

* Svi crteži prema: Heimer, Ž. (1996): The Flags and Arms of the Modern Era. <https://zeljko-heimer-fame>. From. hr/ (Pristupljeno 10.10.2023.)

Bibinje

Gunja

Rakovica

Podbablje

* Svi crteži prema: Heimer, Ž. (1996): The Flags and Arms of the Modern Era. <https://zeljko-heimer-fame>. From. hr/ (Pristupljeno 10.10.2023.)

srebrne (bijele), zlatne (žute), crne, crvene, plave itd. Ako su ulovljene, onda su u drugačijem položaju (u gubici, u kljunu ili u kašeti: Veliki Grđevac, Gračac, Bilice, Tribunj). Som je prikazan podvijena repa, morski konjić karakterističnih oblika, a ugor i jegulja zmijoliko. Školjka se obično prikazuje u obliku Jakobove kapice i najčešće je simbol hodočasnika, sv. Jakova ili sv. Roka (Luka, Koprivnički Bregi, Sv. Ivan Žabno, Brod Moravice, Bibinje, Gunja). Školjka kunjka (mušula) prikazana je u grbu općine Tkon.

Druge vodene životinje relativno su rjeđe prikazane: rak (Rakovica) kao riječni hlap, a endemska je čovječja ribica povijena, zmijolika, s nogama (Podbablje).

Zaključak

Životinje su prikazane na četvrtini općinskih grbova u Republici Hrvatskoj, što pokazuje njihovu važnost identitetskom osjećaju diljem Hrvatske. U repertoaru heraldičkih prikaza pojavljuju se mnogi predstavnici životinjskog carstva.

U ovom su radu obrađene ptice i tako imenovane vodene životinje. Uz orla i sokola, kao tipične predstavnike predatora među pticama i zato tradicionalno prisutne u heraldici, tu se pojavljuju i pripitomljene životinje važne u gospodarstvu, ali i folklornoj simbolici: golubovi, pijetlovi, purani, guske, labudovi i paunovi, zatim ptice iz „divljine“: kosovi, slavuji, la-

stavice i sove, ptice močvarice – rode i ždralovi te morske ptice – galebovi.

Od vodenih su životinja najčešće prikazane ribe, često samo općenito identificirane, ali i njihove pojedine vrste, morske i slatkovodne: som, šaran, tuna. Lako se specifičnim izgledom identificira morski konjic, a i zmijoliki ugor i jegulja. Osim riba, prikazuju se školjke, najčešće Jakobove kapice te rak i čovječa ribica.

Raščlamba prikaza životinja na općinskim grbovima upotpunit će se prikazima ostalih životinja u sljedećem broju.

Literatura

- DŽAJA, P., Ž. HEIMER, M. PALIĆ, I. KRIŽEK, I. ZEM-LJAK, A. GAŠPAR, K. SEVERIN (2023a): Životinje na državnom grbu i grbovima hrvatskih županija (I. dio). Hrvatski veterinarski vjesnik 31, 2, 72-82.
- DŽAJA, P., Ž. HEIMER, M. PALIĆ, I. KRIŽEK, I. ZEM-LJAK, A. GAŠPAR, K. SEVERIN (2023b): Životinje na grbovima gradova u Republici Hrvatskoj. Hrvatski veterinarski vjesnik 31, 3, 74-83.
- HEIMER, Ž (2017): *Vexillology as a Social Science*. Flag heritage Foundation, Danver, MA.
- ZMAJIĆ, B. (1971): Heraldika, sfragistika i genealogija. Školska knjiga-Zagreb.

IN MEMORIAM

Zdravko Granić (1960. – 2023.)

Dana 7. listopada 2023. godine prestalo je kucati srce plemenitog čovjeka, veterinarskog inspektora Zdravka Granića, dr. vet. med., ostavljajući tugu u obitelji, kod prijatelja, kolega i svih koji su ga poznavali.

Zdravko Granić rođen je 6. rujna 1960. godine u selu Lištani u općini Livno. Tu je završio osnovnoškolsko obrazovanje, dok je Srednju kemijsko-tehnološku školu završio u Splitu. Veterinarski fakultet Sveučilišta u Zagrebu upisao je ak. god. 1979./1980., a diplomirao je 10. svibnja 1985. godine. Život ga nije mazio, naime za vrijeme srednjoškolskog obrazovanja izgubio je oca, no kao brižan i savjestan

mladić obavljao raznovrsne fizičke poslove kako bi svojoj majci i bratu smanjio njihove obveze prema njemu. Isto je nastavio za vrijeme fakultetskog obrazovanja, radeći kao student različite poslove. U to je vrijeme upoznao svoju suputnicu Nadu (studenticu veterinarske medicine), s kojom je dobio dvoje djece, Kristinu i Antu. Nakon završetka studija veterinarske medicine zaposlio se u Veterinarskoj stanici Metković, sve do 2010. godine. Nakon toga bio je veterinarski inspektor u Ministarstvu poljoprivrede, a od 2019. godine i u Državnom inspektoratu, u Područnom odjelu Metković. U mirovinu je otišao 2. ožujka 2022. godine. Bio je čovjek natprirodne fizičke snage, natprosječne inteligencije i mnoge je životne prepreke savladavao lakše od drugih ljudi. Ali, da je čovjek rosa na ovom svijetu i da je lako ranjiv, pokazuje njegov prerani odlazak u vječnost. Volio je život, obitelj i ljude, volio je svoju struku i domovinu, ali nesretna bolest bila je jača i od njega i svih njegovih htijenja.

Budući da je svoj cijeli radni vijek proveo u Metkoviću, odakle je njegova supruga Nada, ispraćen je od mnoge rodbine, prijatelja i poznanika 10. listopada 2023. godine u 10 sati ispred mrtvačnice u Metkoviću. Pokopan je 11. listopada 2023. godine na groblju sv. Josipa u Lištanima, između Livanjskog polja i Dinare (rimskog naselja Pelve), gdje je pružio svoje prve korake i ugledao prve zrake livanjskoga sunca.

S vjerom da ćemo se jednoga dana opet sresti, dragi Zdravko, neka tvoje napaćeno tijelo počiva u crnoj livanjskoj i hrvatskoj zemlji koju su iznad svega volio i cijenio, uz duboko uvjerenje da su anđeli odveli tvoju dušu u raj.

prof. dr. sc. Petar Džaja